

ספטמבר 2007

חברות לתועלת הציבור

(תיקון מספר 6 לחוק החברות)

מאת ברוך פסנטיין, רו"ח - פאהן קנה ושות'

ביום כ"ו סיוון התשס"ז (12 ביוני 2007) אישרה הכנסת תיקון מספר 6 לחוק החברות. בתיקון זה נחקקו נושאים רבים המתייחסים לחברות לתועלת הציבור. כמו כן במסגרת התיקון הני"ל בוצע תיקון עקיף לחוק העמותות (תיקון מס' 10) ולחוק הנאמנות (תיקון מס' 3).

להלן תמצית הנושאים שנחקקו בתיקון זה.

תיקון מס' 6 לחוק החברות

כללי - תחולתו של החוק מיום פרסומו, ואולם לגבי חברות שהתאגדו לפני התיקון לחוק, נקבעה תקופת מעבר לפיה רוב התיקונים יכנסו לתוקפם ביום 1.1.08. החוק גם קובע תקופת מעבר שונות לחלק מהוראות התיקון.

הגדרת חברה לתועלת הציבור (סעיף 345א)

חברה לתועלת הציבור היא חברה שבתקונה נקבעו מטרות ציבוריות בלבד וכן איסור על חלוקת רווחים או חלוקה אחרת לבעלי מניותיה (להלן – חלוקת רווחים).

להלן פירוט המטרות הציבוריות שנקבעו:

מטרה שעניינה הוא אחד מאלה:

- (1) איכות הסביבה, הגנת הסביבה או הכרת הטבע והסביבה;
- (2) בריאות או הצלת חיים;
- (3) דת, מורשת או הנצחה;
- (4) הגנה על בעלי חיים ודאגה לרווחתם;
- (5) זכויות אדם;
- (6) חינוך, הכשרה מקצועית, תרבות או אמנות;
- (7) מדע, מחקר או השכלה גבוהה;
- (8) ספורט;
- (9) עליה, קליטה או התיישבות;
- (10) צדקה או סעד;
- (11) רווחת הקהילה או פעילות קהילתית, חברתית או לאומית;
- (12) שלטון החוק, משטר, או מינהל ציבורי;
- (13) הקמת קרנות או ארגונים לעידוד או לתמיכה בגוף הפועל לאחת או יותר מהמטרות המנויות לעיל.

משרד ראשי:
מגדל לוינסטיין
דרך מנחם בגין 23
תל-אביב 66184
ת"ד 36172 מיקוד 61361
טל. 7106666-03
פקס. 7106660-03
info@gtfk.co.il
www.gtfk.co.il

חובת רישום חברה לתועלת הציבור (סעיפים 345ב, 345ג)

חברה לתועלת הציבור חייבת להירשם ככזו. האפשרות האחת היא שהרישום ייעשה מכוח בקשת המתאגדים (סעיף 345ב); האפשרות האחרת היא שהרישום כאמור ייעשה מכוח החלטתו של רשם ההקדשות (סעיף 345ג(ד)).

ציון חל"צ בצד שם החברה (סעיף 345ד)

חברה לתועלת הציבור הרשומה בפנקס תציין, בצד שמה, בכל מסמך, שילוט או פרסום היוצא מטעמה, את הסימות "חברה לתועלת הציבור" או "חל"צ".

פעולת חברה לתועלת הציבור תעשה רק על פי המטרות שאושרו בתקנונה (סעיפים 345ה' ו- 345ו)

חברה לתועלת הציבור אינה רשאית לשנות, במישרין או בעקיפין, את המטרות הקבועות בתקנונה ובכלל זה את ההוראות בתקנונה הנוגעות לייעוד הנכסים בפירוק, או את ההוראות בתקנונה האוסרות חלוקת רווחים. כמו כן תקנונה לא יכולה, במישרין או בעקיפין, הוראה המנוגדת לאיסור חלוקת רווחים. חברה לתועלת הציבור רשאית להחליף מטרה ציבורית שנקבעה בתקנונה במטרה ציבורית אחרת וכן להוסיף מטרות ציבוריות למטרות הקבועות בתקנון ו/או לגרוע מהן, ואולם שינוי התקנון טעון אישור ורישום בידי רשם ההקדשות או אישור בית משפט, לפי העניין.

כמו כן, אישור בדיעבד לפעולה שנעשתה בחריגה מהמטרות הקבועות בתקנון חברה לתועלת הציבור, יהיה טעון אישור בית המשפט, זאת בנוסף לאישור האסיפה הכללית.

חלוקה אסורה (סעיף 345ז)

חברה לתועלת הציבור אינה רשאית לבצע חלוקת רווחים, במישרין או בעקיפין, לרבות חלוקת רווחים ליום החברה.

ועדת ביקורת (סעיף 345ח)

האסיפה הכללית של חברה לתועלת הציבור תמנה ועדת ביקורת. נושאי משרה של החברה לא יהיו חברים בוועדת הביקורת. אחריותם, זכויותיהם וחובותיהם של חברי ועדת הביקורת יהיו כשל דירקטורים בחברה. תפקידי ועדת הביקורת הינם:

- (1) לבדוק את תקינות פעולות החברה ומוסדותיה, לרבות התאמת פעולות החברה למטרותיה;
- (2) לבדוק את השגת יעדי החברה ביעילות ובחיסכון;
- (3) לעקוב אחר ביצוע החלטות האסיפה הכללית והדירקטוריון;
- (4) להציע לדירקטוריון דרכים לתיקון ליקויים בניהול החברה;
- (5) לבדוק את ענייניה הכספיים של החברה, את פנקסי החשבונות שלה ואת תשלומי השכר בה, לרבות ייעוד כספי החברה לקידום מטרותיה;
- (6) להחליט אם לאשר פעולות ועסקאות הטעונות אישור ועדת ביקורת לפי סעיפים 255 ו-268 עד 275 לחוק החברות (פעולות שיש בהן ניגוד עניינים עם נושאי משרה/ עסקאות עם בעלי עניין).
- (7) לבדוק כל נושא אחר הקשור לפעילותה של החברה;
- (8) להביא לפני הדירקטוריון והאסיפה השנתית את מסקנותיה לאור בדיקה כאמור בסעיף קטן זה.

נושאים נוספים הקשורים לועדת הביקורת:

על ועדת הביקורת להודיע על ישיבותיה והנושאים שעל סדר היום לרואה החשבון המבקר של החברה ולמבקר הפנימי של החברה ואלה רשאים להשתתף בישיבותיה.

ועדת הביקורת רשאית לדרוש כינוס של הדירקטוריון או האסיפה הכללית, לצורך הבאת מסקנותיה בפניהם, ואם לא כונסה ישיבת דירקטוריון או אסיפה כללית, לכנסם בעצמה.

שר המשפטים עתיד לקבוע הוראות לענין מספר מזערי של חברי ועדת הביקורת שיכהנו בחברה לתועלת הציבור וכן תנאי כשירות שידרשו מאלה.

מבקר פנימי (סעיף 345ט)

דירקטוריון של חברה לתועלת הציבור שמחזורה עולה על עשרה מיליון ש"ח, או על סכום גבוה יותר שקבע שר המשפטים, ימנה מבקר פנימי.

לא יכהן כמבקר פנימי מי שהוא בעל עניין בחברה, נושא משרה או קרוב של אלה, או רואה חשבון מבקר של החברה או מי מטעמו.

תפקידו של המבקר הפנימי לבדוק, בין היתר, את תקינותן של פעולות החברה מבחינת השמירה על החוק ועל נוהל תקין.

שכר דירקטורים, חברי ועדת ביקורת ונושאי משרה אחרים (סעיף 345י)

בדומה למצב הקיים כיום בעמותות, חל איסור על דירקטור או חבר ועדת ביקורת, וכן תאגידים שבשליטתם לתת, במישרין או בעקיפין, שירותים בשכר לחברה לתועלת הציבור, שלא בתוקף תפקידם כדירקטור או כחבר ועדת ביקורת. שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות לסוגי חברות מסוימות בהן ניתן יהיה להעסיק כעובד גם דירקטורים (למעט יו"ר הדירקטוריון), ובלבד שמספרם לא יעלה על רבע מכלל חברי הדירקטוריון.

לשר ניתנה סמכות לקבוע הוראות לעניין שכר/גמול שניתן יהיה לשלם לדירקטורים ולחברי ועדת הביקורת מתוקף תפקידם כדירקטורים או כחברי ועדת ביקורת. השר יהיה רשאי גם לקבוע הוראות לעניין שכרם של נושאי משרה, כלומר לקבוע תקרה (או תקרות) להגבלת שכר נושאי משרה.

נכון לכתיבת שורות אלו, טרם נקבעו כללים בנושאים אלו.

הגבלת הוצאות הנהלה וכלליות (345יא)

שר המשפטים רשאי לקבוע תקרות להגבלת הוצאות הנהלה וכלליות ביחס למחזורה של חברה. נציין כי בשנים האחרונות קבעו מספר גורמים הגבלות בנושא (כגון החשב הכללי). עתה ניתנה לשר הסמכות לקבוע כללים בנושא זה.

אחריות נושאי משרה וחברי ועדת הביקורת (345יג)

בניגוד לחברה מסחרית, חברה לתועלת הציבור אינה רשאית לפטור נושא משרה או חבר ועדת ביקורת מאחריותו בשל הפרת חובת הזהירות כלפיה או לתת התחייבות לשיפוי עקב הפרת חובת הזהירות.

הגבלה על העברת מניות (345ג)

מניות חברה לתועלת הציבור אינן ניתנות להעברה בתמורה, אלא באישור בית המשפט לאחר שניתנה לרשם ההקדשות הזדמנות להביע עמדתו.

כמו כן מניה אינה ניתנת להורשה, לעיקול או לשעבוד והיא אינה מהווה חלק מנכסיו של בעל מניה בעת פירוק או פשיטת רגל.

דיווחים כספיים והגשת מסמכים (345כד)

החוק מחייב מעתה חברה לתועלת הציבור, להגיש לרשם ההקדשות את אותם מסמכים שעמותה חייבת להגיש לרשם העמותות עפ"י חוק העמותות, לרבות דו"חות כספיים, פרוט שכרם של 5 מקבלי השכר הגבוה ודו"ח מילולי (פרוט בנושא הדוח המילולי יפורט בהמשך). הדו"ח הכספי, יחד עם הדו"ח המילולי, יאושרו בידי האסיפה הכללית ויוגשו לרשם ההקדשות לא יאוחר מיום 30 ביוני בשנה שלאחר תום תקופת הדו"ח.

חלות החוק על חברות חוץ (345לג)

הוראות החוק החדש יחולו גם על חברת חוץ המקיימת מקום עסקים בישראל שבתקונה נקבעו מטרות ציבוריות ואיסור חלוקת רווחים (יובהר כי עד כה חברות חוץ היו פטורות מרישום במרשם החברות לתועלת הציבור).

תיקון מס' 10 לחוק העמותות:

שינוי מטרות העמותה (סעיף 11)

שינוי מטרה של עמותה או שינוי הוראות תקנון לגבי יעוד נכסים בפירוק וכן הוספת מטרה למטרות העמותה או גריעה מהן, יתקבלו בהחלטת האסיפה הכללית, לאחר שועד העמותה הציג לפניו פירוט של הנכסים שנצברו למטרותיה של העמותה לפני השינוי, והמחויבויות שקיבלה על עצמה העמותה כלפי תורמיה.

עמותה רשאית לשנות את מטרותיה ואולם שינוי התקנון טעון אישור ורישום בידי רשם העמותות או אישור בית משפט, לפי העניין.

כמו כן, אישור בדיעבד לפעולה שנעשתה בחריגה מהמטרות הקבועות בתקנון חברה לתועלת הציבור, יהיה טעון אישור בית המשפט, זאת בנוסף לאישור האסיפה הכללית.

הרחבת תפקידה של ועדת הביקורת (סעיף 30)

התיקון מרחיב את תפקידיה של ועדת הביקורת ותפקידיה יהיו זהים לתפקידי ועדת ביקורת בחברה לתועלת הציבור, ראה בהרחבה לעיל.

שכר חברי ועדת ביקורת, מנכ"ל עמותה והגבלת הוצאות הנהלה וכלליות (סעיפים 34א ו-34ב)

גם כאן, בדומה לתיקון הנוגע לחברות לתועלת הציבור, ניתנה לשר המשפטים סמכות לקבוע תנאים תנאים בנושא שכר לחברי ועדת הביקורת, מנכ"ל העמותה וכן כללים לעניין הגבלת הוצאות לניהול העמותות, בשינויים המתחייבים.

חלוקה אסורה (סעיפים 34ג' ו- 34ד)

עמותה אינה רשאית לבצע חלוקת רווחים לחבריה, במישרין או בעקיפין, לרבות למייסדי העמותה, וכל חלוקת רווחים שבוצעה על ידה תיחשב כחלוקה אסורה. יש לציין כי עד כה, עמותה אשר ביקשה להירשם כמוסד ציבורי אצל שלטונות מס הכנסה, נדרשה להוסיף לתקנונה סעיף האוסר חלוקת נכסי העמותה לחבריה.
החוק גם קובע אחריות חברי הוועד לחלוקה אסורה.

הגשת דו"חות כספיים שנתיים (סעיף 36ד)

הדו"ח הכספי, יחד עם הדו"ח המילולי, יוגש עד ל- 30 ביוני בשנה שלאחר תום תקופת הדוח. נציין כי עד לתיקון זה, ניתן היה להגיש, על פי החוק, את הדוחות השנתיים עד ליום ה- 31 בינואר בשנה העוקבת לשנה שלאחר תום תקופת הדוח (כלומר תקופת ההגשה של עד 13 חודשים לאחר תום שנת כספים קוצרה ל- 6 חודשים).

דו"ח מילולי (סעיף 37א)

הוועד יכין אחת לשנה, ביחד עם הדו"ח הכספי, דו"ח מילולי אשר יכלול את הנושאים הבאים:

- (1) הפעולות העיקריות שביצעה העמותה לצורך קידום מטרותיה במהלך השנה שלגביה מוגש הדו"ח הכספי (שנת הדו"ח), לרבות התייחסות לנתונים המופיעים בדוח הכספי הנוגעים לפעולות אלה;
- (2) תיאור המבנה הארגוני של העמותה בסוף שנת הדו"ח, לרבות שמות נושאי המשרה בה;
- (3) תאגידים שמרבית חברי העמותה או קרוביהם הם חברים, בעלי מניות או שותפים בהם, לפי העניין, תאגידים שנושא משרה בעמותה הוא נושא משרה בהם או מכהן בהם בתפקיד מקביל לנושא משרה, וכן כל תאגיד אחר שיש לו זיקה לעמותה;
- (4) היקף מתן השירותים שניתן לעמותה על ידי נותני השירותים המהווים חלק מרכזי בפעילותה, ללא ציון שמם;
- (5) השימושים העיקריים שעשתה העמותה בכספי תרומות במהלך שנת הדו"ח;
- (6) עלויות גיוס תרומות;
- (7) כספים ונכסים אחרים שהעבירה העמותה שלא במסגרת מימוש מטרותיה בלא תמורה במהלך שנת הדוח, לרבות פרטים לגבי הגורם הנעבר ומהות הקשרים שבינו לבין העמותה, ולמעט כספים או נכסים קטני ערך;
- (8) פירוט עסקאות במקרקעין שביצעה העמותה בשנת הדוח, לרבות תיאור הנכס נושא העסקה, הצדדים לעסקה, הקשר שלהם לעמותה, לחברי העמותה או לנושאי משרה בה והמחיר ששולם במסגרת העסקה;

- (9) פירוט עסקאות של העמותה עם צדדים קשורים בשנת הדו"ח; לענין זה, "צדדים קשורים", כל אחד מאלה –
- (א) חברי העמותה;
 - (ב) עובדי העמותה;
 - (ג) תורמים שתורמו בשנה כלשהי לעמותה סכום העולה על 25% מהמחזור שלה באותה שנה;
 - (ד) בני זוגם וקרוביהם של מי מהמפורטים בפסקאות משנה (א) עד (ג);
 - (ה) תאגידים שאחד מאלה המפורטים בפסקאות משנה (א) עד (ד) מחזיק ב-25% לפחות של המניות בהם או של כוח ההצבעה בהם, או שאחד מאלה משמש נושא משרה בהם או מכהן בהם בתפקיד מקביל לנושא משרה;
- (10) דרישה של גורם מוסמך, חיצוני לעמותה, לתקן ליקויים שהתגלו בה, לרבות הקטנת גירעון, ודיווח על ביצוע דרישה כאמור;
- (11) אירועים חריגים שאירעו בעמותה בשנת הדו"ח, לרבות התפטרות מוסד ממוסדותיה, התפטרות מנהלה הכללי, שינוי משמעותי בקהל היעד שלה או שינוי משמעותי באזורי הפעילות שלה;
- (12) תיאור הפריסה הגיאוגרפית של פעילויות העמותה;
- (13) כל ענין מהותי אחר שאירע בשנת הדו"ח;
- (14) כל עדכון שחל בפרטים המנויים בפסקאות (1) עד (13) בתקופה שמסוף שנת הדו"ח ועד למועד הגשת הדו"ח המילולי לאסיפה הכללית.

תיקון מס' 3 לחוק הנאמנות

שכר נאמן (סעיף 8(ד))

גם כאן, בדומה לתיקון הנוגע לחברות לתועלת הציבור ועמותות, ניתנה לשר המשפטים סמכות לקבוע תנאים בנושא שכר לנאמן בהקדש ציבורי.